

Hydraulisk frakturering

HANS PRESTBAKMO, MEDLEM BESTEFØRELDRENS KLIMAAKSJON

I Nordlys av 14. nov. er et innlegg om energirevolusjonen som på grunnlag av ny teknologi (hydraulisk frakturering) vil øke uttaket av olje og gass. Teknologien går ut på å bore flere tusen meter i skifer og andre harde bergarter og deretter injisere vatn, sand og kjemikalier for å få skiferen til å sprekke opp. Under høgt trykk presses deretter sand eller keramiske perler (hva nå det er) inn i sprekkene for å få olje og gass til å strømme ut.

1 million fat

Denne teknologien er i ferd med å gjøre USA til nettoeksportør av gass i følge innslaget i Nordlys. De oljeproduiserende områdene i Texas der en 1/4 av landets oljerigger er samlet, produserer 1 million fat olje hver dag. Med den nye teknologien er det olje- og gassressurser for flere tiår framover i området. Dette gjør at USA vil være selvforsynt med gass i minst 100 år. Statoil har kjøpt seg inn i tre områder der gass og olje utvinnes fra skifer i USA. Den nye teknologien gjør at oljeindustrien vil øke sine uttak og forbrenning av fossil energi. Det sies lite om de store forurensningene og inngrepene denne teknologien medfører for miljøet og klima i innslaget i Nordlys.

Risiko

Klimaforskerne og IEA. Innslaget i Nordlys står i grell kontrast til et intervju med klimaforsker professor Helge Drange i Folkevett nr. 5 2012. Klimautfordringene viser hvilke store risikoer som er knyttet til vårt store forbruk av fossil energi og ikke bærekraftig forbruk. Drange stiller spørsmålet; vil du gå ombord i et fly dersom det er mer enn 50 % sjans for at det vil styrte? Han hevder at risikoen for at vi er i ferd med å utvikle en varmekatastrofe, med et uoverskuelig utfall, er mye større. Tør vi ta sjansen? Risike-

Hydraulisk frakturering. Illustrasjonsfoto

rer vi med dagens utvikling i verste fall, å endre forutsetningen for den menneskelige sivilisasjon og sette livsbetingelser som dyrkningsjord, vatn og klima over styr? Det er vanskelig å finne annen forklaring på temperaturstigninga og endringene i nedbørsmønsteret som vi har hatt de siste tiårene, enn at de er menneskeskapt. Hvorfor er det så vanskelig å ta dette inn over seg?

Tre prosent økning

Drange peker på at togradersmålet som er satt for temperaturstigningen henger i en tynn tråd som er i ferd med å ryke. For å ha rundt 50 % sjans til å nå togradersmålet konkluderer FNs miljøprogram, UNEP, med at klimagassutslippene i industrilandene må ned med 25 - 40 % innen 2020 i forhold til 1990. Land med rask voksende økonomi må også redusere utslippene med 15 - 30 %. De siste tiår har klimagassutslippene på verdensbasis økt med 3 % pr år. IEA.

Årsrapporten fra Det internasjonale energibyrået (IEA) sier i sin ny-

lig framlagde rapport at kloden med nåværende politikk, har i beste fall kurs mot en temperaturstigning på 3,5 grader og i verste fall 6 grader. Etter 2017 har vi ingen mulighet til å

« Vil du gå ombord i et fly dersom det er mer enn 50 % sjans for at det vil styrte? »

nå togradersmålet sier IEAs sjefsøkonom. Byrået slår fast at utbygging av fornybar energi går alt for sakte. I fjor blei det brukt 3000 milliarder kr. til subsidiering av olje og gass og det er 6 ganger mer enn det som blei brukt på fornybar energi. Bare en tredjedel av verdens kjente olje- og gassressurser kan utnyttes om togradersmålet skal nås. Hvordan kan Norge i denne situasjon gå inn for åpning av nye områder for olje og gass?

Forbrukshysteri

Demokratiet, pressa og mediene. Flere stiller spørsmålet ved om demokratiet har forutsetninger for å løse klimaproblemene. Vi mangler sterke, grønne politikere og men-

nesker som tar ansvar. Det som gjøres i dag av politikerne er lite og puslete og det er ikke sammenheng mellom miljøpolitikken og den økonomiske politikken. Vi har ingen tid å miste. Dagens energipolitikk og forbrukshysteri er et eksperiment som snarest må avsluttes. Det gjelder framtida for våre barnebarne og Jorda.

Kontrasten mellom gass-, oljeindustriens og politikernes interesser på den ene siden, og forskerne, FNs klimapanel og IEA på den annen side er skremmende.

Kom på banen

Ser ikke flertallet av politikerne og talsmenn for gass- og oljeindustrien skriften på veggen? Hvorfor tenker de ikke på de som skal arve Jorda? Hvorfor er media og pressen, med få unntak, ikke i stand til å formidle alvoret i miljø- og klimakrisen, men i stedet lar seg blinde av olje- og vekstinteressenes store lobbykontoer? De som håper på plass på Stortinget høsten 2013, bør snarest komme på banen med sitt syn på klimaspørsmålet og framtidig oljepolitikk i nord. Vi er mange som er interessert i det, ikke minst våre barnebarne.

Tilfredse med tannlegene

Med en kundetilfredshet på over 80 poeng danker tannlegene ut både sykehus og legesentre i en ny måling.

TANNLEGE NINNI HAUG, LEDER TROMS TANNLEGEFORENING

Dette støtter opp under en tidligere undersøkelse som ga tannlegene like bra omdømme som IKEA og NRK. Folk flest har gjennomgående svært høy tillit til tannlegen sin. En helt ny kundetilfredshetsmåling i regi av EPSI Norge viser at nordmenn er meget tilfredse med tannlegene sine. Både sykehus og legesentre skåres relativt godt, men det er tannlegene som imponerer. Det benyttes en indeks med en verdi mellom 0 og 100, ikke en prosentverdi. Jo høyere verdi desto bedre anser kundene at deres krav og forventninger oppfylles. En indeksskår på 80,5 betyr at kundetilfredsheten er meget høy. Dette bekrefter resultatene fra en undersøkelse NTF fikk utført tidligere i år. Også denne viste at norske tannleger har et meget godt omdømme. Hele 82 % anga å ha et godt eller meget godt inntrykk av tannleger. Nordmenns inntrykk av norske tannleger er dermed på nivå med deres oppfatning av anerkjente merkevarer som IKEA, NRK, Coop og Tine, som toppet omdømmelisten i «Profil norske bedrifter 2011» med hhv. 83, 82, 81 og 80 %. Den enkelte pasients opplevelse hos tannlegen er avgjørende for hva slags tillit befolkningen har til oss som yrkesgruppe. Så dagens resultater gleder oss selvsagt. Samtidig er det viktig for oss å tenke nytt og utvikle tannhelsetjenesten videre. Tannleger har bred fagkompetanse og er i en unik posisjon i og med at en stor del av befolkningen konsulterer oss regelmessig. Vi ønsker derfor i større grad å vise fram hvilken rolle vi har i norsk helsetjeneste og hva vi kan gjøre for folks helhetlige helse. Rundt 90 % av befolkningen går regelmessig til tannlege, og de aller fleste tar god tannhelse som en selvfølge i dag. Noen grupper er allikevel ekskludert fra denne selvfølgen, og disse ønsker vi å nå fram til. Da er det godt å vite at folk flest har tillit til oss, slik disse undersøkelsene viser. Det gjør jobben lettere.

Bruk e-post

Vi ser gjerne at innlegg til denne siden sendes til avisen pr. e-post.

Du kan da bruke adressen **redaksjonen@ht.no**

Debattinnlegg kan også sendes pr. post til: **Harstad Tidende, postboks 85, 9481 Harstad** eller pr. faks til **77 01 80 05**.

EØS truer ditt arbeidsliv

TØRE JAKOBSEN, NESTLEDER FAGFORBUNDET NORDLAND

Norge har en velferdsstat med god fordeling av verdiskaping og et anstendig og trygt arbeidsliv. Debatten om EØS-avtalen handler om at vi vil beholde dette. Fagforbundets utgangspunkt i EØS-debatten er ønsket om å ta vare på Den norske modellen som kombinerer en solid skattefinansiert velferdsstat med en åpen økonomi. Gode krefter spiller sammen for å gi en trygghet for arbeid og inntekt som er forholdsvis jevnt fordelt mellom innbyggerne i Norge. At fagbevegelsen er en av de viktigste pådrivere og forsvarene av en rettferdig velferdsstat, er det vanskelig å se bort fra. Den norske modellen er basert på sterke fagforbninger, som har innflytelse både gjennom tariffarbeidet og faglig-

politisk jobbing. Derfor har vi et samfunn med lønnsforskjeller og ulikheter som er mindre enn i mange andre land. Samfunn med relativt liten forskjell mellom folk er positivt for helse, gjennomsnittlig levealder, kriminalitet og trygghet i befolkninga. Derfor er Fagforbundet på vakt når våre muligheter for å jobbe for medlemmene settes under press. Det gjelder enten angrepet kommer fra politiske partier på høyresiden eller fra andre aktører. Forslaget fra Fagforbundet om å ta arbeidslivsspørsmål ut av EØS-avtalen er ikke et for eller mot verken EU eller EØS. Vi tar utgangspunkt i egen vedtatt politikk, og medlemmenes interesser. En samla europeisk fagbevegelse er bekymret over utviklinga i EU/EØS-området. Mye av bakgrunnen er fire dommer fra EU-domstolen fra

2007 og 2008: Den såkalte Laval-kvartetten. Tidligere generalsekretær i Den europeiske faglige samorganisasjonen, John Monks, omtaler Lavalkvartetten som «License to social dumping». Dommene truer selve fundamentet for kollektive arbeidsrettslige ordninger og det tariffsystemet vi kjenner. De gir store begrensninger i nasjonalt handlingsrom, bl.a. der politikerne ønsker tiltak mot sosial dumping. ESA har alt innledet sak mot Norge der de krever at vi ikke anvender ILO-konvensjon 94, som sikrer tariff på norske vilkår ved inngåelse av offentlige kontrakter. Når vi samtidig ser at NHO bruker EØS-avtalen som begrunnelse for stadig å klage flere norske sosiale bestemmelser inn for domstolene, er det svært legitimt å kjempe for nasjonal rett til et likestilt arbeidsliv.

Hardt pressa fagforeningskamerater over hele Europa beskriver EU-domstolens inngripen som de kraftigste angrep på arbeidstakernes grunnleggende rettigheter siden 1920-tallet. Det bør bekymre alle arbeidstakere i Norge.. Fagforbundet ønsker ikke å si om hele EØS-avtalen, men dette handler om å forsvare norske arbeidstakers rett til arbeidskamp og kollektive forhandlinger. Det er ikke Fagforbundet eller andre forbund som har bevisbyrden når EØS-avtalen truer det gode arbeidslivet. Fagforbundet registrerer retorikken fra de som hevder at det finnes rom i EØS-avtalen som sikrer medlemmene våre. Vi venter på at dette påvises på en realistisk og konkret måte. Fortell oss hvordan vi kan bevare våre rettigheter i lys av blant annet EU-domstolens stadige nye tolkninger.